

Nem vállalja a NATO az új magyar radar 4 milliárdos pluszköltségeit

2011.03.12.

Több mint fél évig latolgatta a Hende Csaba vezette Honvédelmi Minisztérium, hogy a zengői és a tubesi helyszín helyett hol helyezték el a 2005 óta tervezgetett NATO-radart. Mivel az új helyszín síkvédeken található a Mecsek mögött, a honvédségnek úgynevezett részkitöltő radarszázadokkal kell kiküszöbölnie a hegyek, dombok vetette "árnyékot". A két század évi négy milliárdos pluszkiadást jelent a magyar államnak, mert a Zengőt favorizáló NATO nem akar finanszírozni. A medinai lokátor hiányosságairól Benkő Tibor vezérkari főnökkel beszélgettünk.

Tavaly júniusban Hende Csaba honvédelmi miniszter azt nyilatkozta, hogy a Zengő és a Tubes helyett rövidesen kijelölik a NATO-lokátor új helyét. Azóta eltelt több mint fél év, mi tartott ilyen sokáig?

Bár hosszú időnek tűnik ez a fél év, az új helyszín kijelölése nem volt egyszerű. A miniszter úr tavalyi nyilatkozataiban azt is elmondta, hogy Magyar Honvédség és a NATO számára az ideális helyszín a Zengő lett volna, de ez a helyszín ismert okok miatt már nem jött számításba, ahogy a Tubes sem. A honvédség elvégezte a szükséges méréseket, amelyek alapján kiderült, hogy az adott körülmények között a medinai helyszín megfelelő, az adatokat elküldtük a NATO-nak, velük is egyeztetni kellett, hiszen a beruházást elsősorban az észak-atlanti szövetség finanszírozza. Nekik is el kellett végezni a megfelelő számításokat és jóvá kellett hagyni a terveket.

Több helyszín is szóba került?

Igen, több lehetséges helyszín is szóba került, és a lehető legjobb megoldást választottuk. Miután a Zengő és a Tubes már nem jöhetett szóba, mindenki számára nyilvánvaló volt, hogy bárhol másutt is épüljön meg a lokátor, kiegészítő radarokra lesz szükség, úgynevezett részkitöltő radarszázadokat kell fenntartani. Ez azt jelenti, hogy a honvédségnek biztosítani kell azokat a területeket is, melyeket a lokátor erről a medinai pontról nem tud biztosítani. Elég egy pillantást vetni a térképre: Zengő és Medina között jelentős magasságkülönbségek vannak, és szintkülönbségnek megvannak a következményei.

A Szekszárd melletti Medina több mint 80 kilométerre van a horvát határtól, jóval messzebb, mint az eredeti tervben szereplő Zengő. Mennyiben rontja ez a lokátor hatékonyságát?

Nem az a lényeg, hogy a határtól milyen messze van, hiszen ezeknek a korszerű radarállomásoknak ez a távolság nem okoz gondot, nagyon nagy hatótávolságuk van.

A medinai radar milyen távolságra lát el?

Ezek az adatok nem publikusak. Amikor a Cseh Köztársasággal és Lengyelországgal együtt Magyarország csatlakozott a NATO-hoz, akkor a szövetség megvizsgálta, hogy a három országnak milyen adottságai vannak. A nemzeti és a szövetségi érdekeket összehangba hozva a NATO megállapította, hogy nyolc radarállomást kell telepíteni az említett államokba. Hogy a régió teljes légtere ellenőrizhető legyen, a lokátor állomásoknak hálózatban kell működniük, ehhez pedig három radarállomást kell telepíteni Magyarországra. Ilyen szempontok alapján lett akkor a Zengő kiválasztva, mint a magyar földrajzi adottságok szerinti legjobb helyszín. Való igaz, hogy a Zengőhöz képest Medina alacsonyabban van, lényegében egy sík terület.

Benkő Tibor, vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke Forrás: Horváth Szabolcs

Számos szempontot figyelembe vettünk, amikor ezt az új helyszínt kiválasztottuk: részben a másik két már felépült bányászati és békéscsabai lokátor behatárolta a harmadik helyét, ugyanakkor az is lényeges szempont volt, hogy a medinai ingatlan honvédségi tulajdonban van. Természetesen gazdasági szempontokat, sőt a helyi lakosság érdekeit is figyelembe vettük. Hangsúlyozom, hogy ez a helyszín a NATO elvárásait maradéktalanul teljesíti, de a nemzeti követelményeket csak akkor tudja, ha a részköltő radarszázadokat megtartjuk. Ezekre a Zengő esetében nem lett volna szükség, a Tubesnél legfeljebb egyre lett volna szükség, Medinánál legfeljebb kettő lesz.

Kovács Gyula nyugalmazott alezredes, a Magyar Hadtudományi Társaság szakértője egy blogon közölt elemzésében azt írta, hogy a síkvidéki radarnak komoly hátrányai vannak. Szerinte – eltekintve az árnyékoktól – az ilyen lokátorok 100 kilométeren már csak a 870 méternél magasabban repülő gépeket látják, 200 kilométeren nem látnak 3000 méter alá, 300 kilométeren csak azt látják, ami 7 kilométer felett repül.

Ezek nem pontos adatok, de tény, hogy a fizika törvényeit nem tudjuk felülmúlni. Ha egyszer a Zengőn nem lehet építkezni, akkor marad a legkülönfélébb szempontok figyelembevételével meghozott döntés: Medina. Ez a radar nem önmagában áll majd, hanem a NATO-légyvédelmi rendszer, egy gerinchálózat fontos elme lesz, ezek az elemek kiegészítik egymást és ez a mérőpont a szövetségi követelményeket kielégíti.

Nem volt olyan hely – mondjuk a Mecsekben vagy a Bakonyban –, amely magasabban lenne?

A közelben nem. Mint már említettem: a NATO-rendszerben a radar elhelyezési pontjai behatároltak. Tegyük fel, hogy találtunk volna egy 80 méterrel magasabban fekvő területet, ám az nem honvédségi terület, ott nem működik radarállomás, akkor lehet, hogy ugyanoda jutottunk volna, mint a Zengő vagy a Tubes esetében.

Mik ezek részkiegészítő egységek?

Ha a radar egy magaslati ponton van, akkor belát a völgyekbe is. Ha a lokátor sikterületen helyezkedik el, esetleg egy völgyben, akkor az előtte lévő magaslatok árnyékot vetnek. Tehát ezek mögé a radar nem lát be. Ezeket az árnyékokat úgy tudjuk kiküszöbölni, hogy megfelelő magaslati pontokra kiegészítő radarokat kell elhelyezni. Így lesz teljes a lefedettség.

"A radar elhelyezési pontjai behatároltak" Forrás: Horváth Szabolcs

Mennyi pluszkiadást jelent a kiegészítő századok fenntartása?

Ezek meglévő alegységeket jelentenek, működésük nem jár építkezéssel, tehát nem kell újabb helyszíneket keresni. A meglévő technikai berendezéseket – melyeknek egy jelentős része egykori szovjet eszköz – fel kell újítani, le kell cserélni, ezen kívül a fenntartásuk is sokba kerül, plusz ott lesz a személyzet költsége. Egy részkiegészítő radarszázad éves működési költsége nem kevesebb, mint másfél-két milliárd, a kettő összesen három-négy milliárd forint lesz. Azonban az eszközök elöregedettek és ki tudja, hogy a fenntartás és a működtetés évek múltán még mit hozhat.

Mit vállal ebből a NATO, és mennyivel kerül többre Magyarországnak a medinai lokátor, mint került volna a zengői vagy a tubesi?

Az eredeti tervek szerinti beruházás elsősorban NATO finanszírozású, de a szövetség nem fog a részkiegészítő századokra támogatást biztosítani. A kiegészítő alegységek fenntartásának költségeit Magyarországnak kell vállalnia.

"Nem bérelhetjük egy másik országtól" Forrás: Horváth Szabolcs

Nem merült fel, hogy költséghatékonysági szempontból jobb lenne a szintén NATO-tagállam Szlovéniába vagy Horvátországba telepíteni?

Ez nem is merülhetett fel: az ország légtérének védelme nemzeti ügy, a magyar állampolgárok biztonságáról nekünk kell gondoskodnunk, nem bérelhetjük egy másik országtól, még akkor sem, ha szövetségeseink.

A medinai önkormányzat jegyzőkönyve szerint a helyi képviselők már decemberben arról kérdezték a polgármestert, hogy mikor tájékoztatja a lakosságot a döntés következményeiről. Nem tartanak attól, hogy hasonló tiltakozás lesz majd, mind Zengón és Tubesen volt?

Bízom benne benne, hogy nem. Már korábban tárgyaltunk erről az önkormányzattal, a beruházás elő van készítve. Ne felejtsük el, hogy a kiválasztott terület honvédségi tulajdonban van, most is működik ott radarállomás, ennek a helyén építjük ki modern lokátort. Hogy tegyem hozzá, ezeknek a korszerű radaroknak nincs káros hatása, elektromágneses kisugárzása jóval kisebb, mint az elavult orosz eszközöknek, amelyek szintén az előírt egészségügyi határérték alatt üzemelnek. Erre bizonyítékok is vannak: a békéscsabai és a bánkúti lokátor kisugárzását 2006 óta mérik, figyelik. A kiválasztott terület, nincs benne a Natura 2000-ben a környezetvédelmi elvárásoknak is maradéktalanul eleget tesz. Természetesen a lakosságot megfelelően fogjuk tájékoztatni, ha szükséges bemutatjuk a békéscsabai és a bánkúti állomásokat. A lokátor nemcsak katonai érdeket szolgál ki, ugyanilyen fontos a polgári légiforgalmi és katasztrófavédelmi funkciója. Az adatokat a veszprémi légi irányító központ dolgozza fel, így ők azt is látják, ha egy polgári gép bajba kerül.

"Törvényt sértenék, ha megtenném" Forrás: Horváth Szabolcs

Miért nem engedte, hogy a parlament honvédelmi bizottságának C-típusú vizsgálaton átesett jobbikos tagja, Németh Zsolt belenézhesen a lokátor állomás dokumentumaiba?

Ha egy parlamenti képviselő C-típusú nemzetbiztonsági ellenőrzésen átesett, még nem jogosult betekinteni minden katonai dokumentumba, más törvényi előírásokat is be kell tartani. A kérdéses dokumentum egy korlátozott terjesztésű anyag. Én felajánlottam a képviselő úrnak, hogy jöjjön be a minisztériumba, szívesen tájékoztatom, elmondom neki, amit elmondhatok és minden olyan adatot kész vagyok megmutatni, amit megmutathatok, de a szóban forgó dokumentumot nem adhatom át betekintésre, törvényt sértenék, ha megtenném.

A honvédelmi miniszter is állást foglalt ebben a kérdésben, viszont elutasító válaszában egy olyan határozatra hivatkozott, melyet ön egy nappal később állított ki.

A képviselő úr a miniszter úrtól kérte, hogy betekinthesen ezekbe a dokumentumokba. Betekintést a törvény szerint az ügyirat minősítője engedélyezhet. Tekintettel arra, hogy szakmai dokumentumokról van szó ebben az esetben nem a miniszter a minősítő, hanem a vezérkari főnök. Én jogászokkal, szakértőkkel konzultálva szakmai döntést hoztam, majd a határozat tervezetét elküldtem a törvényességi felügyeletet gyakorló miniszternek. Ezt a tervezetet a miniszter úr jóváhagyta, majd még aznap válaszolt is a képviselő úrnak. Másnap véglegesítettem a tervezetet és kiadtam a határozatot. Ebből keletkezhetett a félreértés, de biztosíthatom, minden szabályosan, törvényesen zajlott le.

Forrás:
[Hírszerző](#)